

IBDIS

Emilian M. Dobrescu

We know
books

Nicolaie Iancu

Valențele voluntariatului

EDITURA UNIVERSITĂȚII

Emilian M. Dobrescu, Școala Academică de Sociologie la a V-a ediție. O inițiativă devenită tradiție.....	5
Cristina Barna, Voluntariatul--sursă de capital social	15
Ioan Baș, Locul și rolul serviciilor de urgență voluntare în cadrul sistemului național de management al situațiilor de urgență.....	23
George Caracaș, Autoportret de voluntar	40
Monica Liana Căndea și Adina Ciołoș, Habitat For Humanity Romania. O lume în care toți oamenii au un loc decent în care să trăiască.....	44
Floare Chișea, Implicații ale voluntariatului în realizarea proiectelor comunitare. Studiu de caz: monumentul eroilor satului Hidișelu de Sus, județul Bihor.....	66
Onica Lavinia Chișea, Regimul juridic al voluntariatului în sistemul de drept românesc	83
Dorin Cristian Coita și Maria Madela Abrudan, Marketingul voluntariatului. Considerații și bune practici	95
Emilian M. Dobrescu, Doar 6 milioane de euro pentru un An European al Voluntariatului.....	111
Emilian M. Dobrescu și Beatrice Manu, Voluntariatul în țările din Europa de Est.....	119
Andreea Giuclea, De ce fac tinerii români voluntariat?	129
Adrian Hatos, Cum poate fi potențată participarea comunitară în vecinătățile urbane? Recomandări de acțiune bazate pe cercetare.....	132
Sonsoles de Juan Huelves, El voluntariado corporativo.....	151
Cleopatra Lorințiu, A partir d'une experience personnelle dans un ONG français qui s'occupe de la geopolitique internationale. Vers un aperçu sur la vie des ONG dans la France d'aujourd'hui.....	172
Angela Mateescu, Voluntariatul - valențe educaționale și sociale.....	188
Nina Mocănașu, Toleranță și încredere. Schimbarea mentalității în activitățile voluntare.....	197
Nicolaie Iancu, Găsește un ONG pentru voluntariat.....	205
Ionela Gavrilă-Paven, Andreea Muntean și Mălina Cordoș, Motivații ale voluntariatului în rândul studenților.....	216
Costel Pătrășcan, Expoziție voluntară de caricatură.....	224
Ionela Ritcof, Relațiile publice în organizațiile neguvernamentale.....	226
Edith Mihaela Sima, Alianța Europeană pentru Voluntariat.....	239
Mihaela Tomiță, Ovidiu Predescu, Gabriel I. Olteanu și Mihail Udroiș, Standarde internaționale, europene și naționale privind voluntariatul.....	250

ANEXE.....	271
- Legea voluntariatului nr. 195 din 2001.....	272
- Breviar voluntariat.....	276
- Caravana urmează voluntarii.....	279
- Calendarul acțiunilor legate de voluntariat.....	281
- Centre de voluntariat din România.....	288
- Componentele activității de voluntariat.....	290
- Formular de înscriere ca voluntar.....	295
- Locuri de muncă pentru voluntari.....	296
- Responsabilii naționali ai Anului European al Voluntariatului 2011.....	307
- Relația voluntariat - ONG-uri - Instituții publice - Companii.....	315

conf. univ. dr. Cristina Barna¹

În actuala economie globală, extrem de dinamică, caracterizată printr-o multitudine de schimbări rapide, succesul țărilor, comunităților și al persoanelor este determinat, într-o măsură din ce în ce mai mare, de modul în care se adaptează la schimbare, învață și împart cunoștințele dobândite. Noua idee centrală în contextul globalizării este „rețeaua” („networking”), și, pornind de la aceasta putem vorbi despre o abordare conceptuală relativ recentă – *capitalul social*, mai puțin familiar, dar care accentuează importanța relațiilor sociale stabilite, normelor de comportament și încrederii reciproce. Înțeles ca un instrument al adaptării și flexibilității, capitalul social poate avea un impact major, contribuind la o gamă largă de rezultate pozitive, inclusiv un venit mai ridicat, satisfacția vieții și coeziunea socială, și, în final, creșterea și dezvoltarea economică. O modalitate uzuală de măsură a capitalului social o reprezintă și participarea ca membru în asociații de voluntariat, iar în contextul anului 2011 – Anul European al Voluntariatului, lucrarea de față își propune argumentarea conexiunii voluntariat – capital social.

De la capitalul fizic la capitalul social

Initial, economiștii au abordat problematica *capitalului fizic*, concept care se referă la echipamentele fizice menite să crească productivitatea. Acum câteva decenii, abilitățile și educația au fost văzute ca o altă formă de capital ce poate avea efect asupra creșterii productivității – era vorba despre *capitalul uman* (T.W. Schultz, Gary Becker). Recent, cercetători din diferite domenii și din diferite țări, au observat că rețelele sociale (și normele asociate de reciprocitate și de încredere) pot avea și ele efecte asupra productivității. Aceasta este noua abordare a *capitalului social*.

Ideea de bază referitoare la capitalul social este foarte simplă: rețelele sociale au valoare. Ele au valoare pentru oamenii din rețea

¹ este cadru didactic asociat la mai multe universități private

– iar cel mai bun exemplu al valorii unei rețele este o strategie a carierei reușită.

Tom Schuller (2002) definește capitalul social în termeni de *norme, rețele și încredere, și modalitatea în care acestea permit persoanelor fizice și comunităților să își atingă obiectivele*. În abordarea sa conceptuală, Schuller a folosit un triunghi, cu capitalul social la un vârf drept concept organizatoric major, celelalte două vârfuri fiind capitalul uman și identitatea personală.

Capitalul social are o varietate de surse, incluzând familia, școlile, comunitățile locale, companiile, și toate tipurile de instituții. Au fost identificate *trei tipuri de capital social* (M. Woolcock, citat din Sylvain Côté – *The Contribution of Human and Social Capital*, ISUMA, spring 2001):

1. capitalul social de tip *bonding* – care se referă la relațiile dintre membrii familiilor și grupurilor etnice;
2. capitalul social de tip *bridging* - care se referă la relațiile cu prieteni de la distanță, asociați și colegi;
3. capitalul social de tip *linking* - care se referă la relațiile dintre straturi sociale diferite într-o ierarhie în care puterea, statutul social și bunăstarea sunt accesibile prin grupuri diferite.

Este deosebit de importantă o anumită caracteristică a capitalului social: *capitalul social este pe de o parte un bun public, iar pe de altă parte, este un bun privat*. Capitalul social permite indivizilor, grupurilor și comunităților să rezolve problemele colective mai ușor. Acțiunea colectivă implică utilizarea normelor și rețelelor în situația în care indivizii ar putea fi reticenți la angajarea socială. În acest mod normele de reciprocitate și rețelele ajută la asigurarea unui comportament colectiv dezirabil. De exemplu, legăturile sociale mai strânse pot ajuta la rezolvarea problemei călărețului liber în furnizarea bunurilor publice, sau pot crea încredere între indivizi în absența unor contracte explicite.

Capitalul social este dificil nu numai de conceptualizat, ci și de măsurat. Măsurarea sa nu este însă imposibilă. De fapt, dificultățile principale în măsurarea capitalului social sunt strâns legate de natura conceptului, care este multidimensional, cu multiple fațete, relațional și care încorporează diferite niveluri și domenii de analiză. Cele mai uzuale modalități de măsurare a capitalului social privesc participarea în forme variate de angajament civic, ca de exemplu calitatea de membru în asociațiile de voluntariat, biserici și partide politice sau

nivelurile de încredere în alte persoane. Abordarea capitalului social explică o gamă largă de fenomene economico – sociale, incluzând performanța economică în general, nivelurile crimei și nerespectării ordinii publice, angajarea imigranților, precum și tendințele din sănătate. În general, capitalul social este înțeles în termeni de relații, și este mai degrabă văzut ca o proprietate a grupurilor, așa cum deja am menționat, decât ca o proprietate a indivizilor.

Cu privire la capitalul social sub forma acțiunilor de voluntariat, desemnarea Anului 2011 drept Anul European al Voluntariatului, poate fi considerată un argument indirect pentru importanța capitalului social pe plan european. Fiind o acțiune întreprinsă în beneficiul societății în general, contribuind astfel la formarea unor valori de interes social, voluntariatul, în oricare dintre formele sale, joacă un rol decisiv la nivelul Uniunii Europene, contribuind, așa cum este menționat în Manifestul pentru Voluntariat în Europa al Centrului European de Voluntariat, la dezvoltarea unei societăți unitare, generând legături de încredere și solidaritate și implicit capital social. Același document subliniază faptul că voluntariatul și crearea de parteneriate inovatoare între sectorul de afaceri, autorități și centre de voluntariat reprezintă o modalitate de dezvoltare a responsabilității sociale corporatiste, putând contribui la crearea de noi locuri de muncă și la bunăstare economică. A se vedea în Caseta 1 date și fapte care certifică valoarea economică a voluntariatului în unele țări europene.

Caseta 1

Despre valoarea economică a voluntariatului

- În Marea Britanie 23 de milioane de oameni sunt implicați în acțiuni de voluntariat în fiecare an, asigurând o forță de muncă echivalentă cu cea a 180.000 muncitori cu normă întreagă. Pentru fiecare euro cheltuit din fonduri publice în sprijinul voluntariatului, voluntarii produc 30 de euro prin munca lor. Valoarea economică a voluntariatului în Marea Britanie a fost estimată la peste 65 miliarde euro pe an, sau 7.9% din PIB.
 - În Polonia circa 5,4 milioane de persoane au desfășurat activități de voluntariat în 2004, ceea ce reprezintă 18,3% din totalul populației. Valoarea economică estimată a voluntariatului, calculată prin multiplicarea numărului echivalent de angajați cu normă întreagă (care au fost voluntari) cu salariul mediu în sectorul respectiv însumează 124 milioane euro.
 - Belgianii dedică 5 ore pe săptămână activităților de voluntariat neremunerate, ceea ce echivalează cu 200 000 de locuri de muncă cu normă întreagă.
- Sursa: Facts & Figures, CEV, 2011

Capitalul uman și capitalul social

O modalitate foarte simplă și sugestivă de a sumariza principalele diferențe dintre capitalul uman și capitalul social a fost prezentată de către Tom Schuller (vezi Tabelul 1).

Tabelul 1: Diferențe între Capitalul Uman și Capitalul Social

	Capital Uman	Capital Social
Focus	Persoană fizică	Relații și rețele
Măsură	Durata școlarizării	Atitudini/Văloare
	Calificări	Membru/Participare
Rezultate	Direct: venit, productivitate	Nivele de încredere
	Indirect: sănătate, activitate civică	Coeziune socială
		Bunăstare
		Realizare economică
Model	Linear	Mai mult capital social
		Interactiv/circular

Sursa: Tom Schuller, *Integrating human/knowledge capital and social capital*, OECD/DfES/QCA/ESRC Seminar, Knowledge Management in Education and Learning, Oxford, March, 2002, p. 10

De asemenea, Tom Schuller consideră că există cel puțin patru motive cheie pentru care ar trebui să explorăm utilitatea potențială a capitalului social văzut ca un concept de politică:

1. Ajută la contrabalansarea încrederii în instrumentele și conceptele de politică care sunt prea înguste pentru a face față eficient complexității lumii moderne. Este mai degrabă un complement pentru alte instrumente de analiză, decât o alternativă la ele. Utilizează structura socială, ceea ce face alte politici mai eficiente.
2. Accentul pus pe relații permite abordarea problematicii coeziunii sociale.
3. Ajută la implementarea unei perspective pe termen lung în construirea politicii economice. Capitalul social nu poate fi creat instantaneu sau rapid. Acumularea și erodarea lui sunt procese care aproape întotdeauna necesită cel puțin câțiva ani. Astfel, capitalul social acționează ca o contra-greutate a tendinței de a căuta soluții pe termen scurt.
4. Reintroduce dimensiunea morală în gândirea politicii economice. Economia nu poate fi văzută ca o simplă mașină care poate fi reparată tehnic, fără nici o referință la contextul social. Calitatea relațiilor în orice societate va determina durabilitatea acesteia.

Sylvain Côté (2001) consideră că, potențial, există o puternică

complementaritate între capitalul uman, capitalul social și condițiile politice, instituționale și legale. Aceste condiții descriu regulile și instituțiile prin care capitalul uman și social contribuie la rezultate. Se face referire la instituțiile care protejează proprietatea privată, moderează unele afaceri în economia de piață, susțin stabilitatea macroeconomică prin mijloace fiscale și monetare, furnizează asigurare sau protecție socială persoanelor vulnerabile din punct de vedere social și moderează și conduc conflictele sociale. (D. Rodrik, citat din Sylvain Côté – *The Contribution of Human and Social Capital*, ISUMA, spring 2001).

Capitalul social și performanța economică

Care este relația dintre capitalul social și creșterea economică? Capitalul social este văzut de către majoritatea teoreticienilor contemporani drept un *motor al creșterii economice*, în timp ce bunăstarea și capitalul financiar sunt considerați factori determinanți. Capitalul social este văzut ca un „bun” care crează înțelegeri, relații, construiește echipe și comunități, moderează neînțelegerile, conduce la inovație și schimbare, determină intrarea pe noi piețe, atrage afacerile și cetățenii spre o anumită comunitate. Fără încredere, cooperare, nimic nu poate fi realizat. În aceasta constă forța extraordinară a capitalului social, care conduce la creștere și dezvoltare economică.

Banca Mondială (1999) a adunat o serie de studii și analize care argumentează beneficiile economice ale capitalului social (vezi Casetă 2).

De asemenea, Banca Mondială prezintă detaliat efectele pozitive ale capitalului social asupra dezvoltării economice atât la nivel micro, cât și la nivel macro.

Referitor la *dezvoltarea economică la nivel micro*, putem vorbi despre importanța capitalului social în trei moduri:

1. *Familia*: În cazul persoanelor cu venituri scăzute, capitalul social are rolul de a-i asigura împotriva șocurilor de genul bolilor, calamități determinate de vreme, reducerea subvențiilor guvernamentale, precum și de a uni resursele, ca de exemplu alimente, credite, îngrijirea copiilor. În plus, capitalul social le dă acestora posibilitatea să înceapă mici afaceri pentru creșterea venitului.

2. *Firmă*: Rețelele sociale dense și suprapuse cresc probabilitatea cooperării reciproce, construind încrederea și îngrijindu-se de respectarea normelor. Capitalul social generat în cadrul firmelor

și între firme este în mod deosebit important pentru diminuarea riscului și nesiguranței la nivel local (Fountain 1998). De asemenea, capitalul social facilitează valorizarea schimbului de informații despre produse și piețe și reduce costurile contractelor. Tranzacțiile repetate și reputația în afaceri sunt stimulente necesare părților pentru a acționa într-un mod benefic ambelor părți.

Caseta 2

Din studiile și analizele Băncii Mondiale

- Capitalul social este important pentru performanța economică măsurabilă (Knack și Keefer 1997). Din ce în ce mai mult, datele statistice la nivel macro identifică încrederea, normele civice și alți factori ai capitalului social drept condiții – cheie pentru dezvoltarea economică. Analizele transfrontaliere subliniază că capitalul social este un important ingredient al performanței economice (La Porta și al. 1997). « ... Țările în dezvoltare cu un capital social relativ scăzut par să aibă mai degrabă rezultate negative ale politicilor economice, investiții scăzute și creștere economică scăzută. În cazul a oricare două țări cu același nivel al venitului, țara cu mai mult capital social are o durată a școlarizării mai mare, un sistem financiar mai scump, o politică fiscală mai bună și o rețea telefonică mai mare. Cauzalitatea poate fi văzută în ambele direcții, dar rezultatele sunt sugestive. » (Temple 1998)
- Specialiștii în creștere și dezvoltare descoperă importanța coeziunii sociale pentru prosperitatea economică și durabilitatea dezvoltării (Knack și Keefer 1997, Putnam 1993). “Capitalul social ...constituie premisele sărăciei și prosperității”. (Narayan 1997)
- Granovetter (1995) consideră că întregul comportament economic este inclus în rețelele de relații sociale. Capitalul social și încrederea pot face tranzacțiile economice mai eficiente, oferind părților acces la mai multe informații, dându-le posibilitatea să coordoneze activități cu beneficii reciproce, și reducând comportamentul oportunist prin tranzacții repetate (Dasgupta 1988). Capitalul social joacă un rol important în conturarea rezultatelor acțiunii economice atât la nivel micro, cât și la nivel macro (Rodrik 1998).

Sursa: <http://www1.worldbank.org/prem/poverty/scapital> (The World Bank Poverty Net – Social Capital Homepage, Topics – Economics & Trade, Poverty & Economic Development)

3. *Comunitate:* Banca Mondială dă exemplul Tanzaniei, unde capitalul social la nivel de comunitate a avut impact asupra reducerii sărăciei, făcând serviciile guvernamentale mai eficiente, facilitând răspândirea informațiilor referitoare la agricultură, dând

grupurilor posibilitatea de a-și uni resursele și a conduce proprietăți cooperatiste, și oferind oamenilor acces la creditele care au fost deblocate de instituțiile financiare (Narayan 1997).

Referitor la *dezvoltarea economică la nivel macro*, specialiștii argumentează că capitalul social este critic în determinarea modului în care funcționează guvernele (Putnam 1993) și tipurilor de sectoare dezvoltate într-o economie (Fukuyama 1995). În această privință analiza este divizată pe cele două sectoare – public și privat.

1. *Sectorul public*. Participarea constructivă a statului la dezvoltarea economică ia forma realizării unui echilibru delicat între legăturile sociale externe și coeziunea internă. În plus, rezidă din eficiența guvernului, sistemului contabil și capacității de a emite reguli cu impact direct asupra creșterii economice, care determină sau nu dezvoltarea firmelor și piețelor interne și încurajează sau nu investițiile străine (Rodrik 1997, Putnam 1993).

2. *Sectorul privat*. Fukuyama (1995) consideră că rețelele sociale mult mai expansive ale SUA și Germaniei generează un număr mai mare de corporații puternice decât în alte societăți, ca de exemplu China, unde rețelele de familie formează fundația firmei private.

Putem afirma că simultaneitatea dezvoltării economice la nivel micro cu cea la nivel macro constituie premisa promovării creșterii și eradicării sărăciei în mod durabil.

În baza unor exemple ca cele de mai sus, David Skidmore sintetizează *patru modalități principale prin care capitalul social poate conduce la creșterea performanței economice* :

1. Un nivel ridicat al încrederii sociale și tradițiile puternice pe bază de reciprocitate reduc costurile de tranzacție (Fukuyama, 1994, Putnam, 1993, Narayan și Pritchett, 1999).
2. Oferind indivizilor – membri surse de suport în momente dificile, rețelele sociale cultivă asumarea riscului și permit grupului ca întreg să se angajeze în proiecte inovative (Narayan și Pritchett, 1999).
3. Rețelele sociale facilitează diseminarea rapidă a informației și inovarea între membri și reduc în același timp asimetriile informării, care ar putea altfel descuraja tranzacțiile

profitabile (Narayan și Pritchett, 1999).

4. Rețelele sociale permit membrilor să rezolve probleme colective mult mai ușor fără teama apariției problemei călărețului liber (Putnam, 1993).

*

De ce este atât de importantă abordarea capitalului social în contextul Anului European al Voluntariatului? Voluntariatul produce capital social și valoare adăugată în economie.

Bibliografie selectivă:

- Côté, S. – *The Contribution of Human and Social Capital*, ISUMA, spring 2001;
- Glaeser, E. L. – *The Formation of Social Capital*, ISUMA, spring 2001;
- Putman, R.D. – *Education, Diversity, Social Cohesion and 'Social Capital'*, Meeting of OECD Education Ministers, Raising the Quality of Learning for All, 18-19 March 2004 / Dublin;
- Schuller, T. – *Integrating human/knowledge capital and social capital*, OECD/DfES/QCA/ESRC Seminar, Knowledge Management in Education and Learning, Oxford, March, 2002;
- Schuller, T. – *The complementary roles of human and social capital*, ISUMA, spring 2001;
- Smith, M. K. (2001) 'Social capital', *the encyclopedia of informal education*, www.infed.org/biblio/social_capital.htm
- Skidmore D., *Civil Society, Social Capital and Economic Development*, <http://www.drake.edu/artsci/PolSci/personalwebpage/socialcapital.html>
- <http://www1.worldbank.org/prem/poverty/scapital> (The World Bank Poverty Net – Social Capital Homepage, Topics – Economics & Trade, Poverty & Economic Development)
- http://www.klminc.com/intellect_cap/social_capital.html (KLM, Inc. Management Consultation, *Social Capital and Economic Growth*)
- *Manifestul pentru Voluntariat în Europa*, Centrul European de Voluntariat, 2006

LOCUL ȘI ROLUL SERVICIILOR DE URGENȚĂ VOLUNTARE ÎN CADRUL SISTEMULUI NAȚIONAL DE MANAGEMENT AL SITUAȚIILOR DE URGENȚĂ

general de brigadă, dr. Ioan Baș¹

Organizarea Sistemului Național de Management al Situațiilor de Urgență

Sistemul Național de Management al Situațiilor de Urgență (SNMSU) este organizat de autoritățile administrației publice, se compune dintr-o rețea de organisme, organe și structuri abilitate în managementul situațiilor de urgență, constituite pe niveluri sau domenii de competență și dispune de infrastructura și resursele necesare pentru îndeplinirea atribuțiilor specifice (O.U.G. nr.21/2004). El are în compunere: a) comitete pentru situații de urgență; b) Inspectoratul General pentru Situații de Urgență; c) servicii publice comunitare profesionale pentru situații de urgență; d) centre operative pentru situații de urgență; e) comandantul acțiunii (cf. OUG nr.21/2004).

Comitetele pentru situații de urgență sunt organisme interinstituționale de sprijin al managementului. În cadrul SNMSU se constituie următoarele Comitete pentru situații de urgență: 1. Comitetul Național pentru Situații de Urgență; 2. Comitetele ministeriale și ale altor instituții publice pentru situații de urgență; 3. Comitetele județene pentru situații de urgență; 4. Comitetele locale pentru situații de urgență.

Comitetul Național pentru Situații de Urgență se constituie și funcționează sub conducerea nemijlocită a ministrului administrației și internelor și sub coordonarea primului ministru. Acest Comitet este un organism interministerial format din persoane cu putere de decizie, experți și specialiști desemnați de ministerele cu atribuții

¹ este inspector șef al Inspectoratului pentru Situații de Urgență "Crișana" al județului Bihor

IBRDIC | We know
HARVEST

complexe în gestionarea situațiilor de urgență. Organizarea și funcționarea comitetului se stabilesc prin hotărâre a Guvernului, la propunerea ministrului administrației și internelor. Ca urmare, prin Hotărârea Guvernului nr. 1489/2004, s-a stabilit componența Comitetului Național pentru Situații de Urgență, aceasta fiind următoarea:

- președinte: Ministrul administrației și internelor;
- vicepreședinte: un secretar de stat din Ministerul Administrației și Internelor;
- membri:
 - un secretar de stat de la fiecare minister sau un adjunct al conducătorului fiecărei instituții publice centrale, prevăzute în Anexa nr.1 în care sunt nominalizate 19 ministere și instituții;
 - inspectorul general al Inspectoratului General pentru Situații de Urgență, nominalizat și în Anexă;
- consultanți: câte 1-2 experți și/sau specialiști din fiecare minister și instituție publică centrală nominalizate în aceeași Anexă.

Componența nominală și atributele concrete ale Comitetului Național se aprobă prin ordin al ministrului administrației și internelor, pe baza propunerilor făcute de miniștri și conducătorii instituțiilor publice centrale. Propunerile se fac în termen de 15 zile, inclusiv în cazul vacanței funcției. În cazul modificării structurii organizatorice se aduc modificările ce se impun și în componența Comitetului Național, mai ales în ceea ce privește numărul membrilor și consultanților.

Comitetul Național are un Secretariat tehnic permanent care funcționează ca un compartiment specializat în cadrul centrului operativ național din cadrul Inspectoratului General pentru Situații de Urgență. Secretariatul tehnic permanent este condus de șeful centrului operativ național. Pentru fundamentarea unor hotărâri sau măsuri pentru prevenirea și gestionarea situațiilor de urgență, Comitetul Național constituie grupuri de suport tehnico-științific formate, după caz, din experți, specialiști, cercetători sau cadre didactice.

La ministere și la alte instituții publice centrale cu atribuții în gestionarea situațiilor de urgență se constituie și funcționează